

ПРОЕКТУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ВІРТУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

У роботі досліджуються існуючі практики використання соціальних мереж (на прикладі Facebook) як інструменту віртуального навчального середовища та змішаної моделі навчання (blended learning). Запропоновано модель використання «таємної» групи Facebook для онлайн-підтримки курсу «Риторика» для студентів технічних спеціальностей освітнього рівня бакалавр. Проаналізовано передумови реалізації обраної моделі, наведено подальші кроки щодо її впровадження і дослідження отриманих результатів педагогічного проекту.

Ключові слова: соціальні мережі, Facebook, соціальне навчання, педагогічне проектування, змішане навчання.

The paper examines the existing practices of using social networks (Facebook example) as a virtual learning environment tool and a mixed learning model. The model of using the "secret" Facebook group for online support of the «Rhetoric» course for students of technical specialties of the educational level of the bachelor's degree is proposed. The preconditions for the implementation of the chosen model are analyzed, further steps on its implementation and the study results of the pedagogical project are presented..

Key words: electronic social networking, Facebook, social education, pedagogical design, blended learning..

В работе исследуются существующие практики использования социальных сетей (на примере Facebook) как инструмента виртуальной обучающей среды и смешанной модели обучения (blended learning). Предложена модель использования «секретной» группы Facebook для онлайн поддержки курса «Риторика» для студентов технических специальностей образовательного уровня бакалавр. Проанализированы предпосылки реализации выбранной модели, приведены дальнейшие шаги по ее внедрению и исследованию полученных результатов педагогического проекта.

Ключевые слова: социальные сети, Facebook, социальное обучение, педагогическое проектирование, смешанное обучение.

Постановка проблеми. Сьогодні соціальні мережі є одним із найпопулярніших Інтернет-сервісів та універсальним інструментом комунікації. Кількість користувачів найбільшої соціальної мережі Facebook у першому кварталі 2017 року досягла 1,94 млрд осіб, із них 1,3 млрд заходять у Facebook кожен день. Аудиторія Facebook в Україні за останні вісім років, починаючи з квітня 2009 року, зросла в 131 раз, з 63 000 до 8,3 млн осіб, тобто майже кожен п'ятий мешканець України є користувачем Facebook [1]. Чи можуть бути соціальні мережі ефективним інструментом змішаного навчання (blended learning) у вищій школі? Різні аспекти цього питання досліджують і активно обговорюють у світовому педагогічному товаристві, пропонують різні методичні рішення для нових моделей навчання та проводять експерименти щодо організації такого навчання. Так, наприклад, у жовтні 2010 р. Лондонська школа бізнесу і фінансів (London School of Business and Finance) стала ініціатором трансформації традиційного навчання в класах в онлайн-освіту за допомогою Facebook. Спеціалісти школи розробили спеціальний додаток для Facebook – LSBF Global MBA™ <http://apps.facebook.com/lsbfglobalmba/>. Таким чином на базі соціальної мережі було створено доступну та інтуїтивно зрозумілу дистанційну систему навчання.

Вивчення можливостей використання соціальних мереж в освіті актуалізувало теорію соціального навчання, яка полягає в припущенні, що люди вчаться найбільш ефективно, коли вони взаємодіють з іншими учнями в рамках певної теми або предмета. Переконливі докази необхідності соціальної взаємодії в процесі навчання викладені в дослідженні Річарда Лайта (Richard J. Light). У своїх публікаціях Річард Лайт зазначає, що однією з ключових особливостей успішного студента є можливість брати участь у невеликих дослідних групах. Студенти, які навчалися в групах хоча б раз на тиждень, виявилися кращими підготовленими

ми, ніж студенти, які займалися самостійно [3]. У соціальному навчанні фокус уваги зміщується від змісту предмета до взаємодії людей в навчальній діяльності. Потенційним інструментом організації такої взаємодії, на думку авторів, є соціальні мережі. Головним фокусом нашого дослідження є педагогічне проектування та реалізація моделі використання соціальної мережі Facebook як інструменту змішаного навчання.

Мета. Спроекувати, впровадити та оцінити ефективність використання групи соціальної мережі Facebook як інструменту змішаного навчання на прикладі курсу «Риторика» для студентів технічних спеціальностей освітнього рівня бакалавр.

Виклад основного матеріалу. У Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності (ЛДУ БЖД) віртуальне навчальне середовище («Віртуальний університет») як дистанційний компонент змішаного навчання реалізується на базі модульної платформи Moodle, яка дозволяє створювати електронні курси, забезпечувати якісний контроль пізнавальної активності та підтримувати інтерактивну взаємодію викладача та студентів. Водночас викладачі нерідко використовують Facebook як додатковий навчальний ресурс, оскільки студенти сприймають його як зручну сучасну форму спілкування. Одним із найважливіших аспектів, який робить Facebook цікавим для студентів, є миттєвий зворотний зв'язок і взаємодія.

Курс «Риторика» належить до циклу вибіркових дисциплін гуманітарного блоку студентів третього курсу технічних спеціальностей освітнього рівня бакалавр ЛДУ БЖД. Основним завданням курсу є формування навичок створювати та виголошувати тексти різних жанрів відповідно до мети, яку ставить перед собою промовець, та особливостей аудиторії.

Аудиторна складова курсу становить 30 годин, самостійна робота – 58. Використання у попередні роки загальнодоступної сторінки Facebook для підтримки викладання та спілкування в рамках курсу «Риторика» виявило достатній інтерес як дійсних студентів, так і тих, хто вже закінчив вивчення цієї дисципліни. Однак брак чіткого формулювання мети у використанні Facebook-сторінки не дозволило повною мірою скористатися можливостями соціальної мережі та оцінити її вплив на результати навчання. Безумовно, ефективним навчальним інструментом Facebook може бути лише у випадку спрогнозованого поєднання пізнавальної, соціальної та педагогічної діяльності. Чітка стратегія використання соціальної мережі дозволяє якісно використовувати переваги та можливості Facebook, аналізувати ефективність реалізованих моделей навчання та вдосконалювати методику використання соціальних мереж як навчальних платформ.

Аналіз практик застосування Facebook у освітніх цілях дозволив виділити такі основні кроки та підходи в організації тематичних студентських спільнот у соціальних мережах:

1. Вивчення технічних можливостей (наявність комп'ютерної техніки, смартфонів, вільного доступу до мережі Інтернет) та зацікавленості студентів у використанні соціальної мережі в освітніх цілях як передумови педагогічної технології.

2. Вибір способу організації онлайн студентської спільноти. У Facebook, за бажанням викладача, створюється тематична сторінка або група. Кожен спосіб має свої переваги та недоліки, продиктовані вбудованим функціоналом Facebook. Так, сторінка Facebook дає доступ до розгорнутого аналізу різноманітних статистичних метрик поведінки користувачів, але передбачає публічність дописів, загальнодоступність викладених матеріалів. Група Facebook має вужчий статистичний інструментарій, але дозволяє організувати онлайн-підтримку тематичного спілкування в обмеженому колі, без видимості ззовні спільноти слухачів курсу.

3. Встановлення правил участі у Facebook-навчанні. У більшості проаналізованих практик участь є добровільною. Однак передбачено певні заохочення: винесення на підсумковий контроль бонусних питань за матеріалами, що були запропоновані у Facebook спільноті курсу, використання принципу навчання перевернутого класу (flipped classroom), залучення до онлайн-підтримки освітньої діяльності зовнішніх експертів, чия думка є вагомим в цій галузі.

4. Підбір контенту. Як правило, публікуються матеріали, спрямовані на розкриття питань, які доповнюють основний зміст курсу. Умовно за змістом контент, який було викладе-

но у Facebook спільноті курсу, можна поділити на такі групи: навчальні матеріали, завдання для спільного обговорення, розважальні медіа-файли, методичні матеріали очних занять, опитування, додаткові посилання для поглибленого вивчення. Цікавою є практика використання сторінки Facebook як доповнення стаціонарних лекцій програми бакалавра хірургії (MBBS) в коледжі медицини Альфайсал університету (the College of Medicine at Alfaisal University, Саудівська Аравія). У групі Facebook було опубліковано фотографії пацієнтів з описом симптомів. Студенти могли висунути гіпотези щодо діагнозу пацієнта та призначити додаткові обстеження для його підтвердження або спростування. Обговорення проводилось із залученням експертів. Правильну відповідь та аналіз помилкових припущень публікували через визначений проміжок часу.

5. Аналіз використання платформ соціальних мереж як інструменту змішаної моделі навчання. Для аналізу ефективності навчання використовуються статистичні методи, модель Дональда Кіркпатріка, фокус-групи. Джерелом даних для аналізу є анкетування студентів, вбудований інструментарій Facebook, а також оцінки підсумкового контролю. Крім ефективності навчання, також було проаналізовано ступінь зацікавленості й задоволеності студентів у реалізованих моделях змішаного навчання.

Для Facebook підтримки курсу «Риторика» було обрано таку модель неформального навчання.

З метою вивчення передумов використання соціальних мереж було проведено анкетування студентів/курсантів (62 особи), із них:

- мають доступ до інтернету – 100%;
- зареєстровані в Facebook – 92%;
- користуються Facebook принаймні 1 раз/день – 66 %;
- схвалюють використання Facebook у навчальному процесі – 80%.

Як пріоритет у використанні Facebook опитані визначили:

- саморозвиток – 27%;
- спілкування – 16%;
- новини – 14%;
- розваги – 0%.

Створено «таємну» групову сторінку із запрошенням гостей-експертів, які публікуватимуть матеріали, що стосуються питань риторики. Студенти отримали вказівки щодо вступу до групи Facebook, але проінформовані, що участь є необов'язковою. Група є неформальною, не містить вимог щодо участі та розміщення публікацій. Заохоченням до участі є залучення зовнішніх експертів та миттєве інтерактивне спілкування, що створює унікальну навчальну обстановку, а також дає можливість краще підготуватися до аудиторних занять.

Висновки. Соціальні мережі є платформою, що дозволяє вдало комбінувати принципи соціального навчання та переваги змішаної моделі навчання. Педагогічне проектування інтеграції соціальних мереж в освітній процес сприятиме ефективності їх використання. Основні зусилля педагогів при адмініструванні тематичних студентських спільнот повинні бути зосереджені на активізації пізнавальної діяльності.

Список літератури:

1. Електронний ресурс: <https://www.unian.info/society/1952419-facebooks-ukrainian-audience-soars-by-15-mln-users-in-two-weeks.html>
2. Using Facebook as an Informal Learning Environment. Available from: https://www.researchgate.net/publication/221843177_Using_Facebook_as_an_Informal_Learning_Environment [accessed Sep 10, 2017].
3. Малкова И. Ю. Возможности социальных сетей для проектирования образовательной деятельности и развития качества инновационного образования / Малкова И. Ю., Фещенко А. В. // Открытое и дистанционное образование. – 2012. – Т. 2. – С. 45-50.